

Archeologie 2010-2014

Institucionální podpora dlouhodobého
konceptního rozvoje výzkumné organizace

Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech, v.v.i.

Příjemce institucionální podpory:

Ústav archeologické památkové péče
severozápadních Čech, v.v.i., se sídlem Žižkova ul.
č.p. 835, 43401, Most

IČ: 47325011

DIČ: CZ 47325011

Bankovní spojení:
38532491/0100

Zastoupená Mgr. Janem Blažkem, ředitelem.

Tuto zprávu vypracovali:

Mgr. Jan Blažek

a

Ing. Hana Urbanová

Poskytovatel institucionální podpory:

Ústecký kraj, se sídlem Velká Hradební 3118/48,
40002 Ústí nad Labem

IČ: 70892156

DIČ: CZ 70892156

Závěrečná zpráva o projektu institucionální podpory vědy a výzkumu Ústavu archeologické památkové péče severozápadních Čech, v.v.i poskytnutém Ústeckým krajem za období 2010-2014

Projekt - výchozí stav, vybrané lokality

Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech, v.v.i. (dále ústav) je jedinou veřejnou výzkumnou institucí na území Ústeckého kraje. Svou odbornou činností navazuje na více než padesátiletou tradici archeologického pracoviště Akademie věd v Mostě. Hlavním úkolem ústavu je záchrana, odborné zpracování a publikace archeologických památek v pracovním území, při čemž se řídí platnou legislativou, zejména Zákonem o státní památkové péči č. 20/1987 Sb. ve znění pozdějších změn, s účinností ke dni 1.7.2008 a Úmluvou o ochraně archeologického dědictví vydanou Radou Evropy – tzv. Maltskou konvencí (č. 143 z roku 1992). Licence na provádění výzkumů je dána smlouvou mezi ústavem a Akademií věd ČR.

Hlavní prioritou ústavu byly a jsou velkoplošné záchranné archeologické výzkumy na stavbách dálnic, v předpolí povrchových dolů a v intravilánech měst. Ke zpracování dat, jejich vyhodnocení a publikování by měly přispět finanční prostředky získané z institucionální podpory výzkumu a vývoje. V uplynulých letech byly prostředky od zřizovatele cíleny do zpracování hodnotných velkých výzkumů, celkovými výstupy pak byly soubory nálezových zpráv a dílčí studie. Zvýšený důraz je a bude kladen na použití nedestruktivních metod (letecká a pozemní prospekce, geofyzikální měření) a aplikaci moderních přírodovědeckých postupů ve společenských vědách

(antropologie, paleobotanika, paleozoologie apod.), vesměs ve spolupráci se specializovanými pracovišti Akademie věd ČR a vysokých škol u nás i v zahraničí. Vzhledem ke každoročnímu vyhodnocování výsledků výzkumu jsou při zpracování ve formě nálezových zpráv upřednostňovány terénní akce středního rozsahu, které lze v daném časovém limitu zvládnout..

Základní shrnutí situace v pracovní oblasti pro období tzv. zemědělského pravěku

Území Ústeckého kraje patřilo v pravěku díky příznivým přírodním podmínkám k nejhustěji osídleným oblastem Čech. V nížinné („zemědělské“) části jsou zastoupeny prakticky všechny archeologické kultury českého pravěku, počínaje starší dobou kamennou (paleolit) a konče (pracovně) dobou stěhování národů v polovině 6. století n.l. České středohoří bylo osídleno sporadicky, vedly však přes ně dálkové obchodní stezky do Saska a z jeho kopců pocházejí jak keramické nálezy a nádoby, tak kamenné, bronzové a železné nástroje i zbraně, interpretované jako tzv. cestovní obětiny a oběti božstvům hor. V Krušných horách byl rýžován cín, od doby halštatské (6. stol. př.n.l.) těžena železná ruda a vedly přes ně obchodní cesty, osídleny však nebyly. Oproti středověku je pravěký vývoj odlišný jistou diskontinuitou, danou vznikem, vývojem a regresí každé archeologické kultury či změnou populace. S výjimkou starší a střední doby kamenné a doby laténské disponuje ústav specialisty na ostatní kultury či období a na průřezová témata (např. krajinná archeologie, bronzová industrie a metalurgie, antropologie).

Území je ovšem extrémně narušeno povrchovou těžbou hnědého uhlí, při níž dochází k totálnímu ničení archeologických památek i krajiny v měřítku v Evropě nevídaném. Kromě záchranných výzkumů menšího rozsahu, doplňujících mozaiku osídlení v „území s archeologickými nálezy“ (viz § 22. Zákona o státní památkové péči) je ústav specializován na provádění tzv. velkoplošných záchranných výzkumů. Ty lze rozdělit do dvou kategorií. 1. Výzkumy postihující část komponenty (např. část pohřebiště jedné kultury), nebo komponentu celou. V prvním případě neznáme její rozsah, v druhém vztah k dalším komponentám (např. vztah sídliště – pohřebiště). 2. Výzkumy „totálního“ charakteru, postihující celou komponentu či více komponent, včetně celých sídelních areálů – tj. prostorů aktivity jedné lidské komunity. Jestliže při výzkumech uvedených v bodu 1. lze zpracovávat a postupně publikovat prozkoumané komponenty a během let díky dalším výzkumům dospět k poznání celkového vývoje osídlení, v případě totálních výzkumů v předpolí povrchových dolů (2.) je nutno k výzkumům přistupovat s předem připravenou strategií. Po roce 1989 sice došlo k útlumu těžby, ta však postupně znovu narůstá. V příštích letech jsou z hlediska archeologie perspektivní pouze Doly Nástup Tušimice a Důl Bílina. Tušimice postupují jako jediné směrem od Krušných hor do tzv. starého sídelního území, těžba uhlí v krajině v pravěku intenzivně osídlené skončí v roce 2030. Doly Bílina nyní těží v pravěku i středověku málo osídleném území, navíc silně poničeném

a zatravněném. Do sídelního území před úpatím Krušných hor těžba postoupí za 3-4 roky, v prostoru východně od zlikvidované obce Libkovic.

Výzkum na Dolech Tušimice je veden systematicky od roku 1975. Poprvé v české archeologii byl pojat jako komplexní výzkum tzv. mikroregionů – údolí dvou vodních toků. V údolí říčky Hutné, v němž probíhají výzkumy od roku 1984, činí dosud prozkoumaná plocha 14 km². V letech 2007-2009 bylo území budoucí těžby o rozloze 10 km² díky grantovému projektu prozkoumáno nedestruktivními metodami: povrchovými sběry a leteckou prospekci. Odlesněná a zemědělsky využívaná krajina nabízí v příštích 20 letech unikátní možnost srovnání povrchového a podpovrchového archeologického obrazu téhož území – poprvé v SZ. Čechách a v takovém rozsahu poprvé v Evropě.

Charakteristika území Ústeckého kraje z hlediska středověké archeologie

Oblast Ústeckého kraje je rozdělena do tří tradičních sídelních oblastí tvořených nížinnou krajinou v povodí Labe, Ohře a Bíliny. Tyto oblasti, kontinuálně osídlené již od pravěku, tvoří pochopitelně základní osu osídlení i v následném období středověku. S postupným průnikem raně středověké populace (Slovanů) od 6. stol. na území Čech, kde se později konstituovalo české knížectví a byly dány základy dnešního moderního státu, byla osídlena i oblast Ústeckého kraje. Nezastupitelnou úlohu v poznání této etapy českých dějin zaujímá právě archeologie. Poznání, založené hlavně na výsledcích výzkumů hradišť a otevřených sídlišť, dokládá mimořádný význam severozápadních Čech pro raně

středověký vývoj českého státu. S rozvojem osídlení, které šlo do zlomové etapy v období vrcholného středověku, byla při tzv. vnitřní kolonizaci osídlena další místa regionu a vytvořena poměrně hustá sídelní síť vázaná na centrální přemyslovská hradiště (Litoměřice, Žatec, Bílina, Děčín, Ústí nad Labem). Vrcholný středověk přináší pro širší oblast střední Evropy řadu změn, které se i v námi sledovaném kraji projevují založením královských měst (Litoměřice, Děčín, Ústí nad Labem, Most, Žatec, Louny a Kadaň) a celé řady měst poddanských. Obrovskou změnu prodělává i krajina jako celek, neboť stabilní osídlení v podobě nově zakládaných vesnic prostupuje do vyšších poloh – do před tím zalesněných území horské krajiny pohraničního hvozdu (Krušné hory, Labské pískovce). Tehdy utvářená sídelní struktura, později již jen nemnoho dotvářená vznikem některých venkovských sídel a horních měst (Výsluní, Hory Svatého Šebestiána, Hory Svaté Kateřiny, Krupky, Přísečnice a Měděnce), je v podstatě totožná se současnou. Proto se často v prostředí současných sídel setkáváme s cenným archeologickým terénem a památkami.

Úkoly archeologického bádání v této dějinné epoše vycházejí ze studia všech aspektů osídlení a lidských aktivit: zahrnují vývoj jednotlivých typů sídel (venkovských sídel, hradišť, hradů, tvrzí, dvorů, klášterů, kostelů a specifických sezónních sídel spojených s komunikacemi, specializovanými řemesly a těžbou surovin). Tradičně je předmětem zájmu ústavu i studium historických cest. Klíčovým tématem je bezesporu studium hmotných pramenů. Optimální možnost pro poznání změn ve vývoji hmotné kultury v průběhu vrcholného středověku a na počátku raného

novověku nabízí rozsáhlý soubor nálezů získaný archeologickými výzkumy v 70. a na počátku 80. let při likvidaci někdejšího královského města Mostu. Zahrnuje řádově tisíce celých či rekonstruovaných keramických i skleněných nádob a svou kvantitou i kvalitou je jedinečný nejen v Čechách, ale i v širším evropském měřítku. I po řadě let od realizace těchto záchranných archeologických výzkumů zůstává značná část nálezů nevyhodnocená. Dokončit jejich komplexní zpracování považujeme proto za jednu z hlavních priorit. Obdobně závažným a stále aktuálním záměrem zůstává podíl na vytvoření stálé muzejní expozice, ve které budou výsledky archeologických výzkumů prezentovány nejen odborné, ale též širší veřejnosti.

V neposlední řadě jsou výzkumným cílem archeologického bádání změny v oblasti středověkého hospodaření, podmíněné vývojem a aplikací řady nových technologií. Byly provázány s využíváním místních surovin jako jsou stříbro, měď, cín a železná ruda, ale též dřevo z oblastí Krušných hor a Labských pískovců, využívané mj. v tradiční středověké sklářské výrobě.

K vymezeným cílům přistupuje naše instituce prostřednictvím týmu specializovaných odborníků a technických pracovníků, kteří společně řeší komplexní témata. Stále rozšiřujeme mezioborovou spolupráci s akademickým prostředím a zahraničními odbornými institucemi. Naší prioritou je též užívání moderních výzkumných metod a technologií. Uvedené zaměření našeho studia se daří naplňovat formou záchranné archeologické činnosti (neboť jsme ze zákona přímo povinni výzkumy provádět), ale

souběžně i formou základního výzkumu, který vyplývá ze specializací odborných pracovníků a naší grantové politiky.

Důležitou roli v archeologickém poznání hrají *nedestruktivní metody výzkumu*. ÚAPPSZČ je vedle Archeologického ústavu AV ČR Praha jediným pracovištěm v Čechách, které provádí *leteckou prospekci* systematicky od roku 1992, kdy ji zákon umožnil. Výsledkem je 630 z letadla objevených nalezišť na území okresů Teplice, Most, Chomutov, Louny a Litoměřice, datovaných od neolitu po novověk (např. polní opevnění z napoleonských válek). Bez nadsázky lze konstatovat, že území sz. Čech patří po této stránce k nejlépe prozkoumaným nejen v ČR, ale i v Evropě. *Povrchové sběry* vycházejí z poznatku, že výskyt artefaktů a ekofaktů v ornici přináší informace nejen o existenci zahluobených objektů v podloží, ale i činností, které probíhaly na povrchu terénu (např. výrobní aktivity, zpracování surovin, komunikace atd.). Nelze je ovšem vzhledem k jejich pracnosti a finanční náročnosti provádět plošně na neohrožených územích či na ploše plánovaných staveb – nejsou-li tyto ohlášeny v dostatečném předstihu.

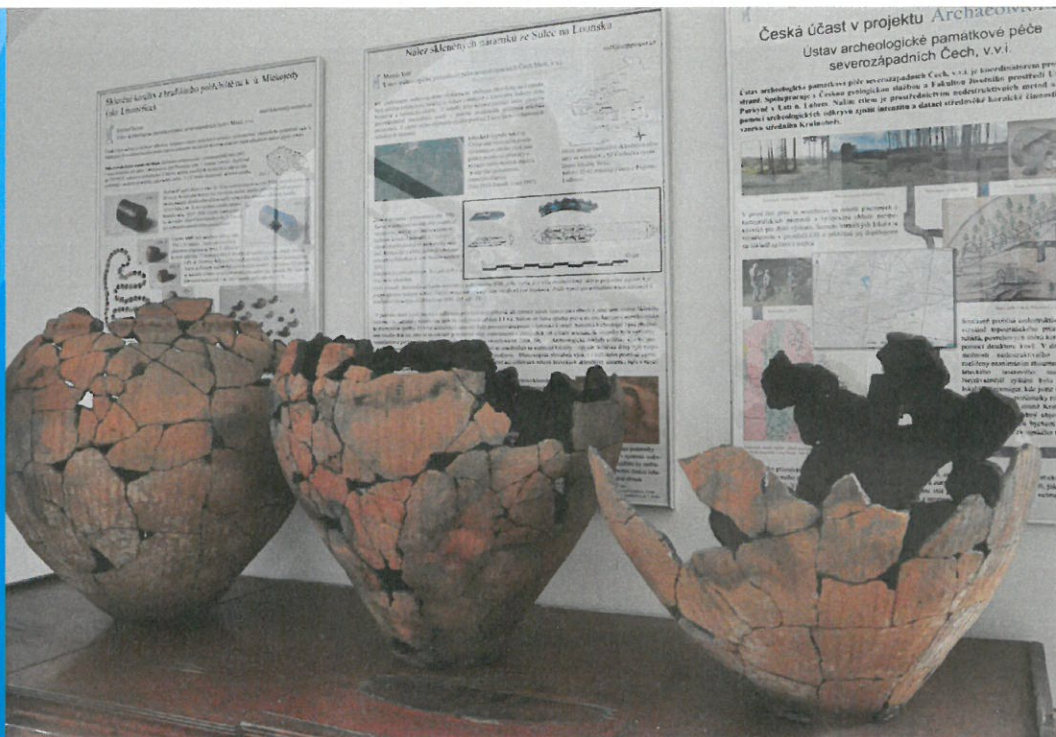
V letech 2010-2014 jsme zajišťovali fungování archeologické památkové péče formou záchranných archeologických výzkumů na území Ústeckého kraje. Naším záměrem je tedy nadále zajišťovat péči o archeologické kulturní dědictví spojenou s výzkumy a dokumentací ničených, narušených a ohrožených archeologických památek. Tato činnost byla provázána se zpracováním výzkumů v nálezových zprávách, archivací dat

a zveřejňováním výsledků výzkumů formou odborných i popularizačních publikací a výstav. Se záchrannou činností je provázáno studium speciálních problematik, dle odborností jednotlivých archeologů. Studium i publikace na „regionální“ úrovni totiž vyžadují přinejmenším středoevropský rozhled.

Úkoly na roky 2010 - 2014

1. Zpracování a publikace přínosných a významných výzkumů vedených v posledních letech, buď formou recenzovaného sborníku či recenzovaných monografií – nutné je vytvoření redakční rady ústavu.
2. Pokračovat v letecké prospekci, při udělení grantu vytvořit interaktivní mapu takto objevených nalezišť, důležitou pro územní plánování a volbu taktiky a strategie event. záchranných výzkumů. Rozvoj nedestruktivních metod v archeologii (povrchových sběrů a terénní rekognoskace).
3. Základní výzkum a zpracování archeologických dat, včetně údržby a doplňování databáze severočeských archeologických nalezišť (PIAN).
4. Pořádání konferencí a pracovních setkání, pravidelná aktivní účast na odborných konferencích v oblasti archeologie a památkové péče a dalších příbuzných oborů.
5. Publikační činnost – přechod na jednoletou periodicitu ústavního sborníku. Pokračování v popularizační a naučné činnosti.
6. Příprava a spolupráce při realizaci tematických výstav a expozic.
7. Provoz a pravidelná aktualizace internetových stránek www.uappmost.cz.

Výstupy

Za uvedené období zvládli naši odborní pracovníci prozkoumat stovky hektarů ploch Ústeckého kraje a podařilo se jim najít, prozkoumat a vyhodnotit stovky objektů a tisíce nálezů. Výstupem všech archeologických výzkumů byly vždy v termínu odevzdané nálezové zprávy.

Shrnutí velkých výzkumů:

2010

Lovosice – Prosmyky, průmyslová zóna

Velmi rozsáhlý pravěký polykulturní výzkum, prozkoumáno několik set objektů od mladší doby bronzové do doby římské. Nejdůležitější komponentou ze zpracovaných sezón je laténské pohřebiště s celkovým počtem 96 hrobů (10 hrobů pochází z předchozích sezón). Plocha navazuje přímo na úseky prozkoumané a zpracované v předchozích letech (přivaděč k mostu přes Labe; přivaděč k průmyslové zóně, průmyslová zóna 2003-2006).

Lovosice – Vchynice, stavba dálnice D8, úsek D 805B

Zpracování záchranného výzkumu pracovního dvora mimo vlastní plochu trasy dálnice. Výzkum prováděný v letech 2007-8 přinesl poznání rozsáhlejšího sídelně-kulturního areálu z mladší doby kamenné (rondel kultury s vypíchanou keramikou, sídlištní objekty kultury s lineární keramikou) a několika objektů z mladšího pravěku (jáma s pohřbem

z doby laténské atd.) Z výzkumu byly získány velice kvalitní soubory keramiky a štípané kamenné industrie. Část rondelu nebyla zasažena stavbou a proto byla prozkoumána geofyzikálními metodami.

Dálnice D8, úsek v k.ú. Brozany nad Ohří až Lovosice

Celkové zpracování, včetně laboratorního ošetření všech nálezů. Zpracováno bylo několik menších záchranných akcí a geodetické a vyhodnocení celého úseku stavby. Archeologické výzkumy doplnily akce prováděné a zpracovávané v předchozích letech a v současnosti již máme k dispozici většinu výzkumů z trasy D8 v Ústeckém kraji v podobě nálezových zpráv.

2011

Dálnice D 8 – úsek od Lovosic do Řehlovic

trasa D 805, polykulturní lokality na katastru Vchynic, Bílinky, Řehlovic a Habrovan. Zpracování těchto výzkumů navazuje na výzkumné úkoly posledních let a dokončilo technické zpracování většiny rozsáhlých archeologických exkavací z posledního desetiletí, které proběhly v okolí města Lovosic na trase dálnice D 8. Svým rozsahem jsou jedny z největších v regionu a umožnily poznání velkého transektu krajiny přes České Středohoří. Například sídliště lužické kultury z mladší doby bronzové v Řehlovicích je s počtem objektů přes 1200 pravděpodobně největší v Čechách, bylo zpracováno přes

sto typizovaných beden archeologického materiálu, stovky stran dokumentace a přes 4000 fotografií.

2012

Dálnice D 8

Zpracování zbývajících menších výzkumů navazuje na výzkumné úkoly posledních let a dokončilo technické zpracování rozsáhlých archeologických exkavací z posledního desetiletí, které proběhly v trase dálnice od poloviny devadesátých let. Celá trasa dálnice od Nové Vsi (okr. Mělník) až po Petrovice (státní hranice se SRN) je největší krajinnou sondou, která se archeologicky realizovala v Ústeckém kraji. Odevzdány byly nálezové zprávy z lokalit Řehlovice (polykulturní sídliště z mladší doby kamenné, doby bronzové, doby laténské a nejstaršího slovanského osídlení – mimo jiné největší sídliště kultury lužické mladší doby bronzové v Ústeckém kraji), Habrovany (sídlíště z počátku pozdní doby kamenné), Vchynice (polykulturní lokalita mladší doby kamenné – rondel kultury s vypíchanou keramikou byl zpracován v předchozím roce, v roce 2012 ostatních několik set objektů, až po dobu laténskou).

2013

Předpolí Dolů Tušimice

Největší plošný výzkum posledních let, významná polykulturní lokalita podél potoka Hutné. Prozkoumána plocha asi 2 km². Celkový počet archeologických objektů je přes tři

sta, objemem pak přes sto beden převážně keramického materiálu od mladší doby kamenné až do raného středověku. Nejvýznamnější zastoupená období jsou mladší doba kamenná (neolit), pohřby doby bronzové, sídliště doby bronzové a z doby laténské. Mimořádná ekofakta – pohřbené půdní horizonty, doklady splachů a lokálních záplav, množství paleobotanického a osteologického materiálu.

2014

Výzkumy z trasy plynovodu Gazel.

Zkoumáno v letech 2011-2012, vedle dálnice D8 další velká „sonda“ krajinou Ústeckého kraje, od hranic se SRN u Hory Sv. Kateřiny až na jižní Podbořansko. Polykulturní lokality, od mladší doby kamenné do středověku. Neobyčejně rozsáhlý výzkum, více než 100 beden materiálu.

Kromě výše zmíněných velkých výzkumných akcí byla provedena i celá řada menších archeologických výzkumů. Tyto menší výzkumy si zaslouží zvýšenou pozornost, neboť jde často o záchranné výzkumy velmi ohrožených lokalit, které budou s jistotou předmětem výzkumu i v budoucích letech a poznání současného stavu usnadní příští záchranné akce. Odevzdány byly nálezové zprávy, např:

- NZ z výzkumu v trase horkovodu na k.ú. Lovosice (polykulturní lokalita od mladší doby bronzové až do raného středověku)
- dvojice NZ z Chomutova (obchodní centrum Centrál a komenda řádů německých rytířů).
- NZ z rozsáhlého výzkumu v předpolí Severočeských dolů a.s. Doly Tušimice v roce 2010 (polykulturní lokalita od neolitu až do doby římské)
- NZ z Chomutova (přestavba obchodního domu Prior a výstavba hotelu v jeho blízkosti, roky 2008 a 2009)
- NZ z výstavby kanalizace v obci Vysoká, okr. Chomutov
- NZ z výzkumu ve Výsluní, okr. Chomutov
- NZ ze série výzkumů v Děčíně
- NZ z arch. výzkumu v Květnově, okr. Chomutov – kostel Navštívení P. Marie
- NZ z Archeologického a stavebně-historického průzkumu domů čp. 29 a 30 v Pivovarské ulici v Lounech;
- Kalich, Panna a Litýš – dokumentace a průzkum husitských hradů v Českém středohoří;
- Výsluní, okr. Chomutov – zaniklá středověká ves Spindelbach, starší sezóny výzkumů (ve spolupráci s Ústavem pro pravěk a ranou dobu dějinnou Filozofické fakulty UK v Praze)

- NZ Libkovice, okr. Most – sídliště z mladší doby kamenné na předpolí dolů Bílina
- NZ Nové Spořice, okr. Chomutov – polykulturní lokalita na trase rychlostní silnice R7
- menší akce z center měst (Kadaň)
- výzkumy v Krušných horách (Výsluní, okr. Chomutov)
- úsek výstavby silnice R7, k.ú. Spořice, okr. Chomutov (75 objektů, nadzemní stavba a sondáže v kulturních vrstvách z pozdní doby halštatské a doby laténské)
- Neolitické sídliště s pohřby v Hrobčicích u Bíliny
- geodeticko-topografické a povrchové průzkumy hradů, pokračování z předchozích let, se zaměřením na hrady husitského období (Kalich, Panna a Lityš na SV Ústeckého kraje a Mazanec, Nevděk, Štědrý hrádek a Žlutice na pomezí Karlovarského a Ústeckého kraje).
- NZ z výzkumu polykulturního sídliště v Zaječicích, okr. Chomutov.
- NZ ze záchranného výzkumu v Bohušovicích (pohřebiště doby stěhování národů a doby hradištní, sídliště mladší doby kamenné)
- Záchranný archeologický výzkum Dolánky – hradiště Rubín u Podbořan/LN
- Záchranný archeologický výzkum Podbořany/LN
- Záchranný archeologický výzkum Vysoká/CV
- Stavební podoba a historie hradu Ostrý (okr. Litoměřice)
- Stavební podoba a historie hradu Nový Žeberk, k. ú. Pyšná

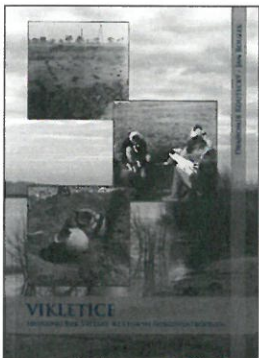
- Jan Roháč z Dubé a jeho sionské kachle
- Ostromeč – zpráva o komplexním povrchovém průzkumu hradu, k. ú. Radíč
- Stavební podoba a historie hradu Ronov (okr. Havlíčkův Brod)
- Předběžná zpráva o záchranném archeologickém výzkumu v Lovisicích Holoubkově
- Záchranný archeologický výzkum – Čížkovice, okr. Litoměřice
- Historie a stavební podoba hradu Sion (okr. Kutná Hora)

Publikační činnost

V rozmezí let 2010 až 2014 publikovali jednotliví pracovníci ÚAPPSZČ, v.v.i. své odborné články a příspěvky v rozličných periodikách (např. v Archeologických rozhledech).

Kromě toho se autorsky podíleli i na publikacích vydaných přímo Ústavem.

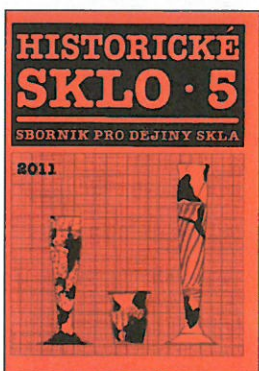
Rok 2010

Vyšla, ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy, monografie Drahomíra Kouteckého a Jana Bouzka „Vikletice. Siedlung der Štítary-Kultur in Nordwestböhmen“. Zabývá se pozdněbronzovým sídlištěm, které bylo zkoumáno v šedesátých letech minulého století.

228 stran, německy s českým souhrnem.

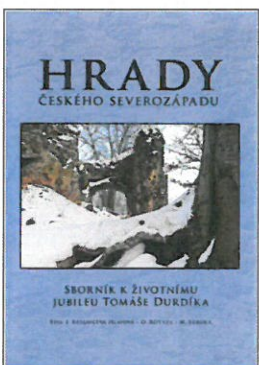
Rok 2011

Pod redakcí Evy Černé vyšel sborník „Historické sklo 5.“. Jedná se o sborník pro dějiny skla s několika příspěvky autorů z naší instituce.

308 stran, česky s německým a anglickým souhrnem.

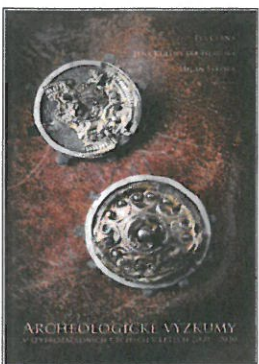
Rok 2012

V roce 2012 vyšel sborník „Hrady českého severozápadu“ pod redakcí Milana Sýkory a Jany Kuljavcevy Hlavové. Je věnován vybraným feudálním sídlům v Ústeckém kraji. Jedná se o komerčně nejúspěšnější titul našeho Ústavu.

314 stran, přiložené mapy a plány, česky.

Rok 2013

Vydán sborník „Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 2009–2010“. První část tvoří soubor příspěvků k problematice pravěku a středověku od autorů z Ústavu i mimo něj; druhá část obsahuje výčet a charakteristiku jednotlivých archeologických výzkumů v daných dvou letech.

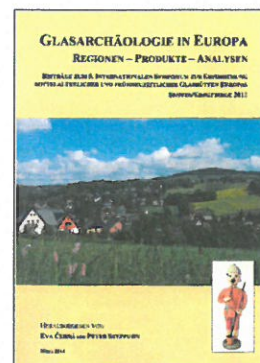
334 stran, česky s německým souhrnem.

Rok 2014

V tomto roce se podařilo vydat dvě publikace.

První byl sborník „Glasarchäologie in Europa. Regione – Produkte – Analysen.“. Sestává z 19 odborných článků týkajících se archeologie skla, středověkých sklářských hutí a analýz skleněných nálezů od různých evropských autorů (včetně autorů z našeho Ústavu), kteří se zúčastnili 5. mezinárodního sklářského sympozia v Seiffenu v roce 2012

304 stran, články převážně v německém jazyce s českým resumé.

Druhou publikací je titul od Milana Sýkory a Ivana Lehkého „Pyšná sídla mocných. Hradby a tvrze na Mostecku“, která doprovází právě probíhající výstavu na zámku Jezeří. 200 stran, česky.

Výstavy

2012

Ve dnech 30. 10. 2012–30. 3. 2013 proběhla v Mosteckém oblastním muzeu poutavá výstava **Zapomenuté příběhy - Každodenní život na středověkých hradech Mostecku**. Mohli jste se zde setkat s Borešem z Rýzmburka, Gorenzem a Hämmerichem. Připravili ji pro vás Milan Sýkora s paní Helenou Jonášovou.

2013

Výstava **Zmizelý hrad – Sonnenstein a hrady Sasko – Českého příhraničí**, Pirna 21. 4. 2013–30. 3. 2014. Výstava byla realizována pracovníky Městského muzea v Pirně, Zemského úřadu pro Archeologii v Drážďanech, Správy zámku Děčín a Ústavu archeologické památkové péče severozápadních Čech, v. v. i.

2014

7. 6. 2014 proběhla vernisáž stálé výstavy na Státním zámku Jezeří **Hrad z jezera aneb Pyšná sídla mocných**.

20. 6. 2014 - otevření výstavy **Stříbrná horečka a volání hor - Archeologie středověkého hornictví v Sasku a Čechách**, v Jáchymově. Jedná se o jeden z vrcholných výstupů přeshraničního projektu ArchaeoMontan. Tato byla 20. června 2014 slavnostně otevřena v Muzeu Královská mincovna Jáchymov. Zde byla k vidění od 21. června do 28. září 2014, poté se přesunula do německého Dippoldiswalde.

16. 10. 2014 vernisáž společné Česko – Německé výstavy **Odhalený hrad**, která probíhá na zámku v Děčíně do 30.4.2015. Výstava shrnuje archeologický průzkum dvou středověkých hradů na česko-německé hranici – Děčínského zámku a zámku Sonnenstein v Pirně.

Mezinárodní spolupráce

2010 - 2011

Mezinárodní spolupráce nebyla v letech 2010-2011 nijak zvláště akcentována. Přesto docházelo k pravidelné spolupráci s archeologickými pracovišti z Německa, Ruska a Polska.

Pět pracovníků se zúčastnilo mezinárodních konferencí, pracovně nás navštívilo několik zahraničních badatelů. V roce 2010 jsme se nezúčastnili řešení žádných mezinárodních projektů financovaných z evropských či jiných zahraničních zdrojů. J. Blažek získal pro roky 2011 a 2012 finanční podporu ze zdrojů německé nadace ProArchaeologia Saxoniae na přípravu publikace laténského pohřebiště v Prosmykách u Lovosic (8.500 EUR).

Pracovníci ústavu se podíleli na realizaci archeologicko-historické výstavy na saském hradě Weesenstein (s LfA Dresden).

2012 - 2014

V průběhu roku 2012 započala realizace projektu ArchaeoMontan – středověké hornictví v Sasku a Čechách, která započala již v roce 2012. Obsah a cíle projektu Archeomontan dostupné na <http://www.archaeomontan.eu>.

V rámci tohoto projektu odborní pracovníci ÚAPPSZČ, v. v. i., ve spolupráci s dalším projektovými partnery ze Sasku a Čech, provádí systematický a mezioborový průzkum pozůstatků středověkého hornictví v Krušných horách. Projekt je realizován v programu přeshraniční spolupráce Cíl 3/Ziel 3 a financován Evropským fondem pro regionální rozvoj. Vedoucím (lead partnerem) projektu je Landesamt für Archäologie in Sachsen v Drážďanech (vedoucí projektu dr. Christiane Hemker).

V průběhu roku 2013 byla realizována řada výzkumných aktivit soustředěných do referenční oblasti ve střední části Krušných hor, včetně archeologických výzkumů středověkého hornického sídliště Kremsiger, poblíž bývalého města Přísečnice, okres Chomutov a výzkumu výšinného sídliště z doby bronzové a železné, na k. ú. Místo okres Chomutov. V rámci projektu byl pro potřeby ÚAPPSZČ, v. v. i. zhotoven podrobný digitální model reliéfu celé referenční oblasti, který se osvědčil jako velmi kvalitní nástroj pro plošnou dokumentaci archeologických památek dochovaných v reliéfu krajiny, jakožto i efektivní nástroj pro prospekci dosud neznámých terénních reliktů těžby a zpracování rud i ostatních dokladů využívání krajiny ve středověku a raném novověku. ÚAPPSZČ, v. v. i. realizoval v rámci projektu mezinárodní konferenci zaměřenou na mezioborový přístup k problematice středověkého hornictví ArchaeoMotan 2013 Kdaň 26.–28. září 2013. Průběžné výsledky projektu jsou prezentovány prostřednictvím médií, konferencí, přednášek a publikovány v odborném tisku.

Dále pokračovala spolupráce s univerzitou v Rzeszowe, kdy se ÚAPPSZČ, v. v. i. podílel spolu s Oblastním muzeem Chomutov na záchranném výzkumu významného žárového pohřebiště z doby římské v Nezabylicích.

Technické vybavení pořízené z prostředků projektu

Z prostředků určených na přístroje, stroje, zařízení, pozemky a budovy a další hmotný a nehmotný majetek používaný výhradně a trvale pro výzkumnou činnost v přímé souvislosti s řešením se během let 2010–2014 průběžně doplňovalo a obnovovalo počítačové vybavení (PC, notebooky, potřebný software) a fotografické vybavení pro řešitele jednotlivých úkolů a také nutný videomikroskop.

Servery a datová úložiště

Neobyčejně se osvědčila nově pořízená, na pořízení finančně velmi náročná, průmyslová tiskárna Markem Imaje na popisování keramického materiálu (viz velké doprovodné foto na této i následující stránce). Jde o první podobné zařízení v republice, které velmi zjednodušilo namáhavou a stereotypní práci při nutném popisování nálezů. Doba návratnosti investice byla dva roky.

Dále se průběžně rozšiřovaly a doplňovaly servery, včetně rozšiřování kapacity datových úložišť.

Také byly dokoupeny výkonné grafické stanice včetně finančně náročného softwaru (Cinema 4D) pro 3D animace archeologických situací a výkonná počítačová stanice pro geodetické práce.

Taktéž bylo nutné investovat do potřebné kvalitní barevné tiskárny a kopírky.

Barevná tiskárna s kopírkou

Videomikroskop

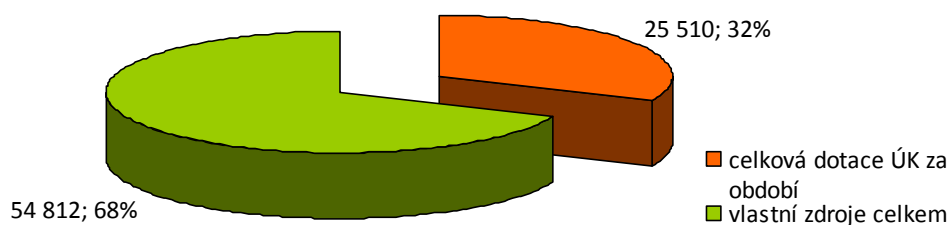
Souhrn financování za období 2010–2014

Celkové náklady (v tis. Kč) za uvedené období jsou shrnuty v následující tabulce:

	2010	2011	2012	2013	2014	celkem
celkové náklady	12 096	19 161	16 651	16 346	16 068 (předběžně)	80 322
dotace ÚK	5 000	5 000	5 000	5 200	5 310	25 510
celkové výnosy	14 603	15 726	18 447	15 564	16 106 (předběžně)	80 446

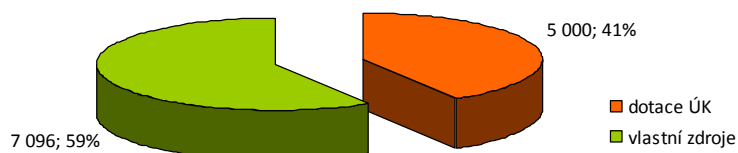
Z uvedené tabulky a následujícího grafu vidíme, že za roky 2010 až 2014 pokryla dotace poskytnutá Ústeckým krajem 32% celkových nákladů Ústavu archeologické památkové péče SZ Čech, v.v.i.

Celkové náklady v letech 2010-2014 (v tis. Kč)

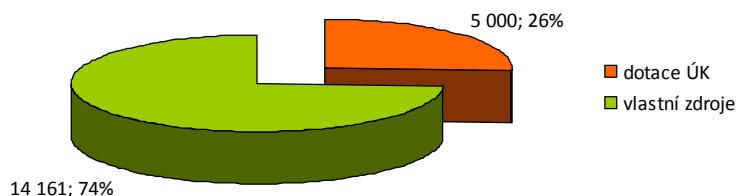

Pokud se podíváme na jednotlivé roky, vidíme, že podíl dotace ÚK na celkových nákladech Ústavu se stabilně pohybuje poslední tři roky v rozmezí 30-33%. V letech 2010 a 2011 dosáhl dvou extrémů - v roce 2010 pokryla dotace celých 41% nákladů a na druhou stranu v roce 2011 pouze 26% celkových nákladů.

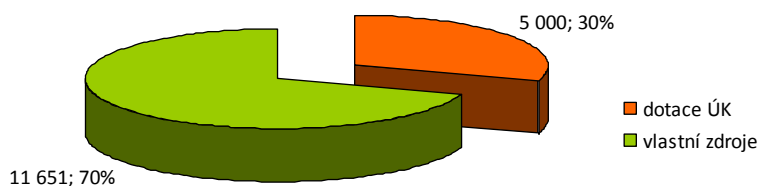
Celkové náklady v roce 2010 (v tis. Kč)

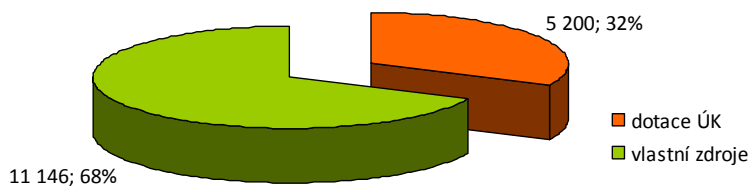
Celkové náklady v roce 2011 (v tis. Kč)

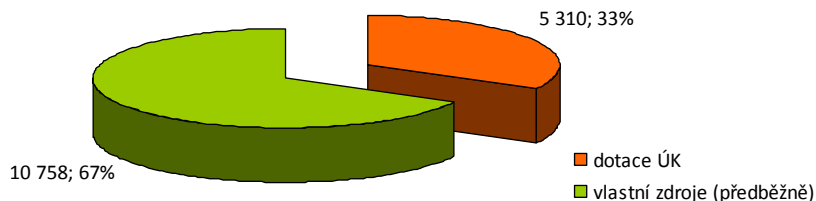
Celkové náklady v roce 2012 (v tis. Kč)

Celkové náklady v roce 2013 (v tis. Kč)

Celkové náklady v roce 2014 (v tis. Kč)

Shrnutí přínosu institucionální podpory vědy a výzkumu pro Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech, veřejnou výzkumnou organizaci, v letech 2010 až 2014.

Institucionální podpora poskytnutá v minulých pěti letech Ústeckým krajem, zakladatelem Ústavu archeologické památkové péče, umožnila jeho dlouhodobý odborný rozvoj a nákupem některých technických prostředků zefektivnění archeologické práce při zpracování a vyhodnocení zásadních archeologických výzkumů z území Ústeckého kraje. Ústav provedl v minulých letech řadu výzkumů, které se svým rozsahem a významem řadí mezi přední archeologické aktivity České republiky. Můžeme zde zmínit dokončené a zpracované výzkumy z celé trasy severočeského úseku dálnice D8, včetně dosud stavebně nedokončených částí, plynovod Gazel, který protnul celé území kraje od Krušných hor na severu až po hranice s Plzeňským krajem či rozsáhlé výzkumy z předpolí hnědouhelných dolů. Stranou nezůstaly ani výzkumy z jader měst kraje či stavebně-historické studie k nemovitým památkám, zejména hradům.

Výstupy byly povětšinou nálezové zprávy, tvořící nezbytný základ pro další zpracování a vyhodnocení nálezů a nálezových situací, které jsou veřejně v našem ústavu přístupné a dle oprávnění k provádění archeologických výzkumů uloženy v kopii i v centrálním archivu umístěném v Archeologickém ústavu AV ČR v Praze. Některé z nálezů byly již i publikovány, jak v našich sbornících či monograficky, případně v dalších periodikách v ČR i v zahraničí. Seznam publikovaných výstupů je veřejně přístupný v rejstřících vedených MŠMT ČR. Přes absence vlastních výstavních prostor se snažíme s výsledky naší práce seznámit i širokou veřejnost. V posledních letech se dařilo i mezinárodní spolupráci ústavu, společné projekty byly prováděny v kooperaci se Zemským ústavem pro pravěk v Drážďanech a také s univerzitou v polském Rzeszowě.

Bez institucionální podpory, tvořící průměrně jednu třetinu rozpočtu, by ústav byl pravděpodobně výrazně ekonomicky zredukován a stal by pouhou exkavační firmou. Takto patří mostecký ústav nadále mezi středně velká a renomovaná pracoviště, které mimo praktickou záchranu ohrožených archeologických památek provádí i základní výzkum, pomáhá dalším odborným institucím, včetně vysokých škol, a podílí se na popularizaci vědy a památek Ústeckého kraje. Schválená podpora vědy a výzkumu na další léta (2015-2019) dává naději, že nastoupený trend a výsledky budou zachovány i v dalších letech.

Archeologie

Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech v.v.i. byl založen v roce 1953, zprvu jako expozitura Archeologického ústavu ČSAV, od roku 1992 dále jako příspěvková organizace Ministerstva kultury ČR, později Ústeckého kraje a již přes šedesát let provádí záchranné archeologické výzkumy na území severozápadních Čech.

Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech, v.v.i.

Jana Žižky 835
43401 Most

www.uappmost.cz